

De Gelukkige Klas Theo Thijssen

Ter gelegenheid van de actie Nederland Leest is in 2007 De Gelukkige Klas van Theo Thijssen in een oplage van bijna een miljoen exemplaren heruitgegeven. De heruitgave is bedoeld geweest als aanmoediging aan de Nederlandse lezers om tegelijkertijd hetzelfde boek te lezen, zodat ze er later met anderen over kunnen praten en discussiëren. Schrijver Jan Siebelink noemt in een nawoord De Gelukkige Klas 'een springlevend en kostelijk boek'.

Ik kan mij in die omschrijving helemaal vinden. Thijssen vertelt het verhaal van onderwijzer Staal aan een Amsterdamse volksschool die in het begin van het boek een vierde klas van maar liefst veertig kinderen onder zijn hoede heeft waarmee hij later door verhuist naar de vijfde. Hij ziet de leerlingen als individuen, maar hij ziet hen ook méér worden dan dat doordat ze opgaan in de klas als een soort van wezen met een ziel. Omdat hij in staat is een sterke band met de klas te smeden, krijgt hij ook weer veel terug. Op beeldende wijze beschrijft meester Staal de leerlingen in zijn klas: de stoere Wim Vaes, de gebochelde Lodewijk, de praatzieke Sara Lam, de bescheiden Piet Stempel, de ernstige Hilletje, de brave Fok Goosens en nog meer markante leerlingen. De beschrijving van Staals verdriet, aan het eind van het boek, om de terminale ziekte van Lodewijk is zeer aangrijpend.

In het begin wordt de onderwijsinspecteur ten tonele gevoerd die een soort van controlesysteem heeft bedacht: iedere klas op iedere lagere school in Amsterdam moet twee registers bijhouden. In het ene schrijft de onderwijzer van uur tot uur op wat hij van ieder vak behandeld heeft en in het andere maken de leerlingen om beurten een lesje. Staal vindt het vreselijk en zijn klas net zo. Hij vergeet het bijhouden natuurlijk nogal eens een keer en dan werkt hij het op een zaterdagmiddag soms van weken her bij. Het schrift van de leerlingen raakt zelfs een keer helemaal kwijt. Het hilarische register loopt als een rode draad door het boek. Staals bezorgdheid om het inspectiebezoek is aandoenlijk en herkenbaar. Thuis hebben de kinderen het arm en school wordt door velen van hen als een indrukwekkende escape aan de misère ervaren. Staal heeft de gewoonte om iedere leerling een prentenbriefkaart ter ere van de verjaardag te sturen, ook uit praktische overwegingen. Sommige ouders kunnen namelijk een traktatie niet betalen en hij wil voorkomen dat hij deze leerlingen feliciteert op de dag van de verjaardag bij binnenkomst. Zij zouden zich dan immers gegeneerd voelen, zo met lege handen. Eén van zijn leerlingen, waarvan hij weet dat hij uit een echt straatarm gezin komt, staat desalniettemin op de ochtend van zijn verjaardag met een enorme roze zak met walnoten op de stoep van de school te wachten. Aan het eind van de ochtend trakteert hij iedere leerling op wel vijf noten. 's Middags na de pauze blijkt bij terugkeer dat vrijwel alle noten slecht waren. Een enorme afgang en weken later wordt er als gevolg van een pesterij over deze kwestie op school nog flink gevochten.

Sommige dingen in het boek zijn anders dan in latere tijden, maar andere zaken zijn toch gewoon hetzelfde gebleven. Viering van Sinterklaas bijvoorbeeld is niet echt veel veranderd; toen geloofden nog veel kinderen in de goed heilig man en nu is dat ook zo. Ook het uitje naar Artis zoals dat in het boek wordt beschreven vertoont veel overeenkomsten met de schoolreisjes die in latere tijden zijn gehouden.

Wat verschilt is de verhouding meester-leerling. In latere tijden is die veel losser geworden en mochten de kinderen meer. Op veel scholen is het klassenverband zelfs helemaal losgelaten en moet iedereen zijn weg maar vinden op een of ander leerplein. Bovendien staan er tegenwoordig bijna geen mannen meer voor de klas op de basisscholen.

Wat hetzelfde is gebleven is de behoefte aan intermenselijk contact bij kinderen, de behoefte om te spelen en de behoefte aan plezier in het leven.

In zijn nawoord beschrijft Jan Siebelink de perikelen van meester Staal als 'een krachtig pleidooi voor de magie tussen een leerkracht en zijn klas'. Volgens voormalig minister Plasterk raakt het verhaal, dat gepubliceerd is in 1926, onderwerpen die vandaag de dag nog steeds in het middelpunt van de belangstelling staan. De bewindsman schaart zich geheel achter het klassikale systeem waarover wordt geschreven in *De Gelukkige Klas*.

Theo Thijssen eindigt het boek, afrekenend met onder andere het inspectieregister: "M'n heerlijke, lieve, lastige stel, ik weet eigenlijk maar één ding: dit jaar of wat dat ik jullie heb en dat jullie mij hebben, behoren wij enkel maar een gelukkige klas te zijn. En de rest is nonsens hoor, al zal ik dat jullie nooit zeggen."

Maandag 03 april 2017
Hans Schipper